

PREZES
Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w m. st. **WARSZAWIE**

RWA-50/27/2000/MG

Warszawa, dn. 30 marca 2001 r.

DECYZJA RWA nr 25/2001

I. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 8 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 roku Nr 52, poz. 547 z późn. zm.) po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego z urzędu, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, nakazuje się spółce STOEN S.A. w Warszawie zaniechania praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej poprzez narzucanie odbiorcom zaliczanym do V grupy przyłączeniowej, rozliczanym według grupy taryfowej G, uciążliwych warunków sprzedaży energii elektrycznej na skutek stosowania nieekwiwalentnego systemu rozliczeń opartego na szacowaniu przez dostawcę zużycia energii elektrycznej w przyjętym sześciomiesięcznym okresie rozliczeniowym, co umożliwia mu osiągnięcie nieuzasadnionych korzyści.

II. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 roku Nr 52, poz. 547 z późn. zm.), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, nakłada się na spółkę STOEN S.A. w Warszawie karę pieniężną w wysokości 500.000 zł (słownie: pięćset tysięcy złotych).

UZASADNIENIE

W dniu 6 września 1999 roku do Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w m. st. Warszawie wpłynęła skarga konsumenta - Pana Waldemara Werkowskiego na sposób wprowadzenia podwyżki cen za energię elektryczną przez Stołeczny Zakład Energetyczny STOEN S.A. w miesiącu marcu 1999 roku. Skarżący zakwestionował przyjętą przez STOEN S.A. wysokość dokonanego przez niego zużycia energii elektrycznej w okresie od 1 lutego 1999 roku do 3 marca 1999 roku (data wprowadzenia podwyżki). Ponadto zakwestionował wysokość dokonanego przez STOEN S.A. doszacowania zużycia energii elektrycznej w miesiącu lipcu 1999 roku - od 14 lipca (data odczytu kontrolnego licznika) do 31 lipca (koniec przyjętego okresu rozliczeniowego), jako jego zdaniem zbyt wysoki. Podniósł, iż w momencie wprowadzania podwyżki STOEN S.A. nie dokonał odczytów kontrolnych. Jak konsument podał w skardze, w STOEN S.A. poinformowano go, iż część odbiorców po powzięciu wiadomości o podwyżce cen energii sama poinformowała o stanach swoich liczników energii elektrycznej. Podniósł także, iż w "Informacji dla klienta" zamieszczonej na rachunku za energię zawarte jest, że należności za energię elektryczną zużyta w zakończonym okresie rozliczeniowym wyliczone zostały na podstawie odczytów wskazań urządzeń pomiarowych. W konsekwencji stosowania takiego systemu rozliczeń STOEN S.A. w Warszawie uzyskuje zdaniem skarżącego nieuzasadnione korzyści. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podjął postępowanie wyjaśniające w tej sprawie i pismem z dnia 27 września 1999 r. (sygn. RWA-50/W/30/872/MK) zwrócił się do STOEN S.A. o ustosunkowanie się do rzeczonej skargi i przedstawienie szczegółowych wyjaśnień. Udzielając odpowiedzi na powyższe pismo STOEN S.A. (pismo STOEN S.A. z dnia 8 października 1999 r. znak EW/AK/5006/99) podniósł na wstępie, iż rozliczenia z tytułu zużycia energii elektrycznej dokonywane są zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa energetycznego. Podniósł, iż zmiana cen energii elektrycznej w dniu 3 marca 1999 roku wprowadzona została zgodnie z nową Taryfą dla energii elektrycznej zatwierdzoną przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. STOEN S.A. oświadczył ponadto, iż zgodnie z ustaloną w zakładzie praktyką nie przeprowadza się w dniu wprowadzenia podwyżki jednoczesnego odczytu stanu liczników u odbiorców. W takim wypadku stosowana jest metoda szacunkowego określenia zużycia energii elektrycznej z jednoczesnym uwzględnieniem wskaźnika sezonowości. Podstawą szacunku była wielkość średniodobowego zużycia energii elektrycznej w analogicznym poprzednim okresie rozliczeniowym. Jej stosowanie STOEN S.A. uzasadnił brakiem technicznych możliwości dokonania jednoczesnych odczytów oraz dążeniem do minimalizacji kosztów. Jednocześnie STOEN S.A. nadmienił, iż możliwe jest dokonanie korekty wskazań licznika na podstawie informacji przekazanych przez klientów odnośnie stanu licznika na dzień wprowadzenia podwyżki. W innych sytuacjach stosowana jest omówiona wyżej metoda szacunkowa. Metoda ta z uwzględnieniem powyższego

wyjątku obowiązuje w rozliczeniach ze wszystkimi klientami w grupie taryfowej G. Taką też metodę przyjęto w przypadku Pana Waldemara Werkowskiego. Ponadto STOEN S.A. oświadczył, iż z tytułu stosowania takiego systemu rozliczeń nie osiąga żadnych dodatkowych korzyści.

W kolejnym piśmie z dnia 16 listopada 1999 r. (znak EW/MS/5880/99) STOEN S.A. przedstawił zastosowaną przez siebie w stosunku do Pana Waldemara Werkowskiego metodę szacunkowego ustalenia energii zużytej przez odbiorcę w okresie 31 stycznia 1999 r. - 3 marca 1999 r. Podniósł, iż w okresie od 31 stycznia 1999 r. do 14 lipca 1999 r. (dzień dokonania odczytu kontrolnego u Pana Werkowskiego) zużycie energii wyniosło 776 kWh. Średniodobowe zużycie energii w tym okresie wyniosło więc 4,73 kWh. W związku z powyższym zużycie w okresie 31 stycznia 1999 r. - 3 marca 1999 r. wyniosło 147 kWh. Zaś doszacowanie za okres 14 lipca 1999 r. - 31 lipca 1999 r. wyniosło 80 kWh. W obu przypadkach zastosowano tą samą metodę przyjmując za podstawę wyliczeń średniodobowe zużycie z okresu 31 stycznia 1999 r. do 14 lipca 1999 r.

Jednocześnie STOEN S.A. podał, iż średniodobowe zużycie energii w lokalu Pana Werkowskiego we wcześniejszym analogicznym okresie rozliczeniowym (31 stycznia 1998 r. - 7 lipca 1999 r.) wyniosło 4,56 kWh.

Jako podstawę prawną stosowanego przez siebie systemu rozliczeniowego STOEN S.A. podał Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 3 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz. U. z 1998 r. Nr 153 poz. 1002) – zwane dalej rozporządzeniem taryfowym.

Wyjaśnił, że odczyty kontrolne stanowiące podstawę rozliczeń za energię elektryczną dokonywane są przez pracowników STOEN S.A. dwa razy w ciągu roku. Każdy odczyt zamyka 6-cio miesięczny okres rozliczeniowy. Na podstawie tego odczytu dokonywane jest rozliczenie. Rozliczenia dokonuje się uwzględniając wpłaty dokonywane przez odbiorców w ciągu okresu rozliczeniowego. Ewentualna różnica (nadpłata, bądź niedopłata) uwzględniana jest przy wpłatach dokonywanych w następnym 6-cio miesięcznym okresie rozliczeniowym (w pierwszym blankiecie bieżącego rachunku).

STOEN S.A. podniósł także, iż stosowana przezeń Taryfa dla energii elektrycznej zawiera także zasady rozliczeń w obrocie energią elektryczną. Szacunkowe określenie zużycia energii elektrycznej wynika z przyjętych przez STOEN S.A. zasad rozliczeń opracowanych w oparciu o ogólne przepisy powołanego wyżej rozporządzenia taryfowego. Zasady te nie są określone w sposób szczegółowy obowiązującymi przepisami prawa. Nie pozostają one jednak, zdaniem STOEN S.A., w sprzeczności z zasadą ekwiwalentności świadczeń w obrocie cywilnoprawnym.

Ponadto spółka poinformowała, że w cyklu 6-cio miesięcznym styczeń - lipiec rozliczane jest 17 % ogółu jego klientów. W tej grupie wartość przeszacowania zużycia wynosiła 8,6 %, zaś wartość niedoszacowania 17 %.

Przedstawiając stosowany przez siebie system rozliczeń STOEN S.A. udzielił

następujących informacji:

Odbiorcy energii elektrycznej w grupie, w której znajduje się Waldemar Werkowski wnoszą okresowe dwumiesięczne opłaty zaliczkowe za bieżące zużycie energii w zryczałtowanej wysokości. Wysokość ryczału określana jest przez dostawcę energii na podstawie ilości energii elektrycznej zużytej przez odbiorcę w analogicznym ubiegłym okresie rozliczeniowym. Wysokość ta jest modyfikowana przyjętym przez STOEN S.A. wskaźnikiem sezonowości zużycia.

Wskaźnik ten ustalony został na podstawie analizy rocznej krzywej poboru energii z okresu kilku lat, opartej na bazie danych dotyczącej wszystkich klientów STOEN S.A. STOEN S.A. nie wykluczył, iż w konkretnych przypadkach rzeczywiste proporcje zużycia energii mogą odbiegać od przyjętych dla całej grupy klientów, jednak w jego ocenie możliwe jest zawsze dokonanie bieżącej korekty na podstawie aktualnych wskazań układu pomiarowego u zainteresowanego odbiorcy.

W powyższym piśmie STOEN S.A. przedstawił ponadto przyjmowaną w rozliczeniach z tą grupą klientów strukturę przyjmowanego zużycia energii elektrycznej w ciągu okresu rozliczeniowego styczeń - lipiec oraz lipiec - styczeń z rozbiciem na dwumiesięczne okresy w jakich odbiorcy dokonują wpłat ryczałtowych. W przedstawionej strukturze zużycia energii elektrycznej przyjęte jest, iż w miesiącach zimowych jest ono większe niż w miesiącach letnich.

Ponownie podniesiono też, że koszty związane z dokonaniem odczytu u wszystkich odbiorców w krótkim czasie tj. około 3 - 4 dni są znaczące, co m. in. zaważyło na przyjęciu przez STOEN S.A. stosowanego systemu rozliczeń.

W kolejnym piśmie z dnia 11 stycznia 2000 r. (znak EB/MS/260/2000) STOEN S.A. podtrzymał swoje stanowisko w kwestii sposobu oszacowania zużycia przez Pana Werkowskiego energii elektrycznej w okresie 31 stycznia 1999 r. - 3 marca 1999 r. z tą zmianą, iż podniósł on, że wskaźnik sezonowości o którym była mowa powyżej jest uwzględniany wyłącznie przy prognozowaniu opłat na następny okres rozliczeniowy i nie dotyczy szacowania zużycia energii na koniec miesiąca, ani też na dzień zmiany ceny energii elektrycznej.

Uznając powyższe wyjaśnienia za niewystarczające Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w m. st. Warszawie (zwany dalej organem antymonopolowym) w dniu 30 marca 2000 r. zawiadomił STOEN S.A. o wszczęciu z urzędu w stosunku do niej postępowania administracyjnego w sprawie nakazania zaniechania praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej poprzez narzucanie uciążliwych warunków sprzedaży energii elektrycznej odbiorcom zaliczanym do V grupy przyłączeniowej (grupy taryfowej G) na skutek stosowania systemu rozliczeń opartego na szacowaniu przez dostawcę zużycia energii, umożliwiającego osiągnięcie przez STOEN S.A. nieuzasadnionych korzyści, co stanowi naruszenie art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 roku Nr 52, poz. 547 z późn. zm.) – zwanej dalej ustawą antymonopolową.

Ustosunkowując się do postawionego zarzutu STOEN S.A. w piśmie z dnia 14 kwietnia 2000 r. (znak EB/MS/2783/2000) wyjaśnił, co następuje:

Ponownie podniósł, że stosowany system rozliczeń w stosunku do odbiorców z indywidualnych gospodarstw domowych (grupa taryfowa G) zgodny jest z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Jak podniósł, energia elektryczna dostarczana jest odbiorcom w sposób ciągły i w ten sam sposób powinny wpływać należności do zakładu. W związku z tym klient płaci za otrzymany towar w postaci energii w prognozowanej wielkości jej zużycia za okres dwumiesięczny, w terminie do 10-15 dnia drugiego miesiąca. Płaci więc za energię już pobraną, za którą spółka płaci co 10 dni. Jak stwierdzono należności za energię od klientów wpływają po około 5-10 dniach.

Ponownie podniósł, że gdy indywidualni odbiorcy wyrażą taką wolę podejmowane są z nimi negocjacje i takie działania, aby w ramach przyjętego systemu rozliczeń dostosować się do potrzeb i oczekiwań odbiorców. O takich możliwościach klienci informowani są poprzez ulotki załączane do bieżących faktur.

W ocenie STOEN S.A. stosowanie powyższego systemu uzasadnione jest względami natury ekonomicznej, albowiem dokonywanie odczytów częściej niż to ma miejsce (tj. dwa razy w ciągu roku) znacznie zwiększyłoby koszty związane z obsługą klientów, co w konsekwencji mogłoby mieć wpływ na wzrost finalnej ceny energii elektrycznej.

Jak podniesiono, przeprowadzona analiza stosowanego systemu rozliczeń wskazuje na ujemne saldo wynikające z różnicy pomiędzy rzeczywistym zużyciem energii elektrycznej, a zużyciem prognozowanym w poszczególnych okresach roku, co przejawia się w przewadze niedopłat nad nadpłatami.

STOEN S.A. podniósł, iż umowa sprzedaży energii jest umową wzajemną. Powołał się przy tym na przepis § 40 ww. rozporządzenia taryfowego, zezwalający na pobieranie opłat za energię elektryczną na podstawie prognozowanego zużycia w sytuacji gdy okres rozliczeniowy jest dłuższy niż miesiąc. Jak stwierdzono w wyniku wnoszenia opłat na podstawie prognozowanego zużycia może powstać niedopłata lub nadpłata. Stan taki utrzymujący się w dłuższym przedziale czasowym byłby zaprzeczeniem zasady ekwiwalentności świadczeń wzajemnych stron umowy. W takiej sytuacji ma zastosowanie zasada, wynikająca z § 40 ust. 4 ww. rozporządzenia, że ewentualne różnice podlegają rozliczeniu w następnym okresie rozliczeniowym.

Zdaniem STOEN S.A. stosowanie powyższych zasad rozliczeń zapewnia zachowanie ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron.

Ponadto, w ocenie STOEN S.A., z uwagi na brak szczegółowego rozróżnienia przyczyn dokonywanych korekt oraz rozciągnięcia ich dokonywania w czasie, nie jest możliwe dokładne oszacowanie tego zjawiska. STOEN S.A. przedstawił egzemplarze ulotek informacyjnych, które wraz z bieżącymi fakturami przekazywane były klientom. W ulotkach tych jak wyjaśnił STOEN S.A. zawarte były: wzór faktury za energię elektryczną, informacje dotyczące ówczesnych cen za energię elektryczną oraz tzw. wskaźnika sezonowości. Umieszczono w nich też informację o możliwości dokonania korekty rozliczeń na podstawie wskazań układu pomiarowego podanych przez klienta.

Jak podał STOEN S.A. przedstawiony powyżej mechanizm rozliczeń nie wynika bezpośrednio z umowy, lecz stosowany na przestrzeni lat stał się zwyczajem zaakceptowanym przez odbiorców.

STOEN S.A. poinformował, że odbiorcy byli zawiadamiani o planowanej zmianie cen poprzez ogłoszenia prasowe. Ponadto, jak podniósł ulotki informacyjne i Taryfa dostępne są w każdym Wydziale Obsługi Klienta, a także można je uzyskać na stronie internetowej STOEN S.A.

Wezwany do ponownego ustosunkowania się do przedstawionego zarzutu STOEN S.A. w Warszawie pismem z dnia 12 maja 2000 r. (znak EB/MS/3409/2000) podtrzymała swoje wyrażone wcześniej stanowisko w niniejszej sprawie. Ponownie powołana została okoliczność, iż STOEN S.A. prowadzi działalność wyłącznie na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa i w jego granicach. Podniesiono także, iż stosowana w rozliczeniach taryfa dla energii elektrycznej, zatwierdzona przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, określa również zasady systemu rozliczeń za energię. Jako uzasadnienie tych zasad ponownie podniesione zostały względy natury ekonomicznej. Ponadto podniesione zostało, że obowiązujące przepisy prawa energetycznego nie nakładają na zakład energetyczny wyraźnego obowiązku dokonywania odczytów kontrolnych w trakcie trwania okresu rozliczeniowego.

W związku z powyższym działania STOEN S.A., jako mieszczące się w granicach prawa, nie noszą, w jego ocenie, znamion niedozwolonych praktyk monopolistycznych.

Kolejnym pismem z dnia 3 lipca 2000 r. (znak EB/MS/4709/2000) STOEN S.A. wyjaśnił, że stosowany w prognozowaniu zużycia energii na następny okres rozliczeniowy tzw. "współczynnik sezonowości" ustalony został na podstawie przeprowadzenia analiz i badań kształtowania się wielkości zakupu i sprzedaży energii elektrycznej w poszczególnych miesiącach roku na przestrzeni 5 lat.

STOEN S.A. przedstawił następujący algorytm jego wyliczenia:

Ilość energii elektrycznej zakupionej w danym miesiącu pomniejszana jest o ilość energii sprzedanej w tym miesiącu odbiorcom rozliczanym w systemie jednomiesięcznym. Pozostała ilość energii przypada na odbiorów indywidualnych (taryfy G 11 i G 12) rozliczanych w cyklach sześciomiesięcznych. W ten sam sposób określa się wielkość zużycia energii przez powyższych odbiorców indywidualnych w każdym kolejnym miesiącu roku. Na podstawie tych wyliczeń określana jest wielkość zużycia w ramach poszczególnych 6 grup (okresów) rozliczeniowych dla całego odpowiadającego im sześciomiesięcznego okresu rozliczeniowego.

Podział wszystkich klientów rozliczanych w cyklu sześciomiesięcznym na 6 grup uzasadniony jest zdaniem STOEN S.A. względami zapewnienia sprawności przeprowadzania rozliczeń i dokonywania odczytów kontrolnych, które jak podniesiono dokonywane są sukcesywnie w ciągu całego miesiąca kończącego dany sześciomiesięczny cykl rozliczeniowy dla danej grupy rozliczeniowej. Ponadto w piśmie podniesione zostało, że odbiorcy indywidualni jako wieloletni kontrahenci spółki mają rozeznanie w możliwości dokonywania stosownych zmian

w rozliczeniach na podstawie rzeczywistych wskazań urządzeń pomiarowych. Wiedzą też, że mogą to uczynić także w sytuacji zmiany cen. Ponadto, w przesyłanej im wraz z fakturami informacji podane jest, że w uzasadnionych przez klienta wypadkach możliwe jest dokonanie korekty rozliczenia i wysokości przewidywanej należności bieżącej. Zmiana ceny energii do takich uzasadnionych okoliczności niewątpliwie należy.

Korekta powyższa możliwa jest zarówno na podstawie zgłoszenia telefonicznego, jak i przeprowadzonego na żądanie odbiorcy odczytu kontrolnego.

Kolejnym pismem z dnia 17 sierpnia 2000 r. STOEN S.A. przedstawił wyniki analiz i badań na podstawie których ustalony został stosowany przy prognozowaniu zużycia energii tzw. "współczynnik sezonowości". Podtrzymał też swoje wcześniejsze wyjaśnienia w kwestii informowania klientów o możliwości korekty rozliczeń na dzień zmiany cen.

W toku postępowania przed organem antymonopolowym ustalony został następujący stan faktyczny:

W spółce STOEN S.A. z siedzibą w Warszawie stosowany jest następujący system rozliczeń za energię elektryczną dostarczoną odbiorcom zaliczanym do V grupy przyłączeniowej, rozliczanym według grupy taryfowej G (taryfy G 11 i G 12): Do V grupy przyłączeniowej zgodnie z § 2 pkt 5 ppkt e rozporządzenia taryfowego zaliczane są podmioty przyłączane bezpośrednio do sieci rozdzielczej, o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV oraz mocy przyłączeniowej nie większej niż 40 kW i prądzie znamionowym zabezpieczenia przedlicznikowego nie większym niż 63 A.

Do grupy taryfowej G zgodnie z pkt 3.6 stosowanej przez STOEN S.A. Taryfy dla energii elektrycznej zaliczani są odbiorcy zużywający energię elektryczną na potrzeby wiejskich i miejskich gospodarstw domowych oraz pomieszczeń gospodarczych związanych z prowadzeniem tych gospodarstw. Zgodnie z pkt 3.6.1 taryfy w ramach grupy taryfowej G rozróżnia się następujące grupy odbiorców:

- a) G 11 – jednostrefowa,
- b) G 12 – dwustrefowa (strefa dzienna i nocna).

Zgodnie z pkt 3.6.2 taryfy w ramach grupy taryfowej G rozliczana jest ponadto energia elektryczna zużywana na potrzeby:

- a) lokali o charakterze zbiorowego mieszkania
- b) mieszkań rotacyjnych, mieszkań pracowników placówek dyplomatycznych i zagranicznych przedstawicielstw,
- c) domów letniskowych, domów kempingowych i altan ww ogródkach działkowych oraz w przypadkach wspólnego pomiaru-administracji ogródków działkowych,
- d) oświetlenia w budynkach mieszkalnych i klatek schodowych, itp.,
- e) zasilania dźwigów w budynkach mieszkalnych, węzłów cieplnych i hydroforni będących w gestii administracji domów mieszkalnych,
- f) garaży indywidualnych użytkowników.

Odbiorcy zaliczani do grupy taryfowej G podzieleni są na sześć grup okresowych i rozliczani w sześciomiesięcznych cyklach rozliczeniowych. Poszczególne cykle przedstawiają się następująco:

Grupa 1 cykl rozliczeniowy: luty-lipiec oraz sierpień-styczeń

Grupa 2 cykl rozliczeniowy: marzec-sierpień oraz wrzesień-luty

Grupa 3 cykl rozliczeniowy: kwiecień-wrzesień oraz październik-marzec

Grupa 4 cykl rozliczeniowy: maj-październik oraz listopad-kwiecień

Grupa 5 cykl rozliczeniowy: czerwiec-listopad oraz grudzień-maj

Grupa 6 cykl rozliczeniowy: lipiec-grudzień oraz styczeń-czerwiec

Odbiorcy rozliczani w ramach poszczególnych grup okresowych wnoszą opłaty za energię elektryczną na podstawie zużycia energii prognozowanego na dany okres rozliczeniowy.

W każdym sześciomiesięcznym okresie rozliczeniowym wnoszą oni okresowe dwumiesięczne opłaty zaliczkowe za bieżące zużycie energii w zryczałtowanej wysokości. Wysokość ryczałtu za cały bieżący okres rozliczeniowy określana jest przez dostawcę energii na podstawie ilości energii elektrycznej zużytej przez danego odbiorcę w analogicznym poprzednim okresie rozliczeniowym.

Wysokość opłaty ryczałtowej jest modyfikowana przyjętym przez STOEN S.A. tzw. wskaźnikiem sezonowości zużycia energii elektrycznej.

Wskaźnik ten ustalany jest na podstawie następujących zasad:

Ilość energii elektrycznej zakupionej w danym miesiącu przez spółkę STOEN S.A. pomniejszana jest o ilość energii sprzedanej przez nią w tym samym miesiącu odbiorcom rozliczanym w systemie jednomiesięcznym.

Pozostała ilość energii przypada na odbiorców indywidualnych (taryfy G 11 i G 12) rozliczanych w cyklach sześciomiesięcznych.

W ten sam sposób określa się wielkość zużycia energii przez powyższych odbiorców indywidualnych w każdym kolejnym miesiącu roku.

Współczynnik ten ustalany jest na podstawie analiz i badań kształtowania się wielkości zakupu i sprzedaży energii elektrycznej w poszczególnych miesiącach roku na przestrzeni 5 lat.

Na podstawie tych wyliczeń określana jest wielkość zużycia w ramach poszczególnych 6 grup (okresów) rozliczeniowych dla całego odpowiadającego im sześciomiesięcznego okresu rozliczeniowego, przy jednoczesnym podziale zużycia w każdym okresie rozliczeniowym na wskazywane wyżej dwumiesięczne okresy za które odbiorcy uiszczają opłaty zaliczkowe.

Rozkład zużycia energii elektrycznej przy uwzględnieniu wskaźnika sezonowości w poszczególnych grupach okresowych przedstawia się następująco:

Grupa 1

luty- marzec 45% zużycia w całym okresie rozliczeniowym

kwiecień- maj 32% ”

czerwiec- lipiec 23% ”

sierpień- wrzesień 21% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
październik- listopad 37% ”
grudzień- styczeń 42% ”

Grupa 2

marzec- kwiecień 45% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
maj- czerwiec 29% ”
lipiec- sierpień 26% ”

wrzesień- październik 28% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
listopad- grudzień 37% ”
styczeń- luty 35% ”

Grupa 3

kwiecień- maj 39% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
czerwiec- lipiec 27% ”
sierpień- wrzesień 34% ”

październik- listopad 33% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
grudzień- styczeń 37% ”
luty- marzec 30% ”

Grupa 4

maj- czerwiec 29% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
lipiec- sierpień 26% ”
wrzesień- październik 45% ”

listopad- grudzień 37% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
styczeń- luty 38% ”
marzec- kwiecień 28% ”

Grupa 5

czerwiec- lipiec 23% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
sierpień- wrzesień 28% ”
październik- listopad 49% ”

grudzień- styczeń 42% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
luty- marzec 34% ”
kwiecień- maj 24% ”

Grupa 6

lipiec- sierpień 20% zużycia w całym okresie rozliczeniowym
wrzesień- październik 34% ”

listopad- grudzień 46% ”

styczeń- luty 43% zużycia w całym okresie rozliczeniowym

marzec- kwiecień 35% ”

maj- czerwiec 22% ”

Odczyty kontrolne stanowiące podstawę ostatecznego rozliczenia za energię elektryczną dokonywane są przez pracowników STOEN S.A. dwa razy w ciągu roku, sukcesywnie w ciągu całego miesiąca kończącego dany sześciomiesięczny cykl rozliczeniowy dla danej grupy rozliczeniowej. Każdy odczyt zamyka sześciomiesięczny okres rozliczeniowy. Na podstawie tego odczytu dokonywane jest ostateczne rozliczenie całego okresu rozliczeniowego. Rozliczenia dokonuje się uwzględniając wpłaty dokonywane przez odbiorców w ciągu okresu rozliczeniowego. Ewentualna różnica (nadpłata, bądź niedopłata) uwzględniana jest przy wpłatach dokonywanych w następnym sześciomiesięcznym okresie rozliczeniowym (w pierwszym blankiecie rachunku, obejmującym pierwsze dwa miesiące cyklu rozliczeniowego).

W sytuacji, gdy dzień dokonania odczytu kontrolnego nie jest ostatnim dniem danego okresu rozliczeniowego, co w przypadku STOEN S.A. jest zasadą, dokonywane jest doszacowanie zużycia energii elektrycznej na ostatni dzień cyklu. Podstawą doszacowania jest wielkość średniodobowego zużycia energii elektrycznej w okresie: początek cyklu rozliczeniowego - dzień dokonania odczytu kontrolnego.

Ponadto organ antymonopolowy ustalił, iż w sytuacji zmiany ceny energii elektrycznej w czasie trwania okresu rozliczeniowego w STOEN S.A. stosowana jest metoda szacunkowego określenia zużycia energii elektrycznej od początku cyklu rozliczeniowego do dnia zmiany ceny energii elektrycznej. Podstawą szacunku jest wielkość średniodobowego zużycia energii elektrycznej w okresie: początek cyklu rozliczeniowego, w którym zmiana ceny nastąpiła - dzień dokonania odczytu kontrolnego.

Przy szacowaniu zużycia w powyższym okresie wskaźnik sezonowości nie jest uwzględniany.

Na dzień zmiany ceny, co do zasady, nie jest dokonywany jednoczesny odczyt kontrolny stanu liczników u odbiorców indywidualnych. Możliwe jest jednak indywidualne zgłoszenie stanu licznika w tym dniu, bądź żądanie przeprowadzenia odczytu kontrolnego przez pracowników STOEN S.A.

Ponadto, w toku postępowania organ antymonopolowy zwrócił się do Urzędu Regulacji Energetyki – Oddziału Centralnego w Warszawie z zapytaniem, czy stosowane przez spółkę STOEN S.A. w Warszawie zasady rozliczeń z klientami w grupie taryfowej G oraz zasada szacunkowego określenia zużycia energii elektrycznej przy wprowadzaniu zmiany ceny tej energii zgodne są z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa energetycznego oraz czy spółka ma obowiązek dokonywania odczytów kontrolnych u każdego klienta w grupie taryfowej G na

dzień wprowadzenia zmiany cen energii elektrycznej oraz czy spółka może dokonywać odczytów kontrolnych jedynie na końcu sześciomiesięcznego okresu rozliczeniowego, czy też powinna ich dokonywać z większą częstotliwością. Pismem z dnia 6 stycznia 2000 r. (znak OWA/199sk/99/33/2000) Urząd Regulacji Energetyki – Oddział Centralny w Warszawie poinformował, że powszechnie obowiązujące przepisy prawa energetycznego nie rozstrzygają jednoznacznie czy przedsiębiorstwo energetyczne ma obowiązek dokonywania odczytów kontrolnych na dzień zmiany cen energii elektrycznej u każdego klienta w grupie taryfowej G. Jak podniósł Urząd Regulacji Energetyki w świetle przepisu § 19 pkt 5 ówczesnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 października 1998 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączania podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energia elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz. U. z 1998 r. Nr 135, poz. 881) (dalej rozporządzenie przyłączeniowe) ceny i stawki opłat taryfowych, warunki wprowadzania ich zmian sposoby prowadzenia rozliczeń i obliczania należności oraz terminy ich regulowania powinny zostać określone w umowie sprzedaży energii elektrycznej. W opinii Urzędu Regulacji Energetyki, w sytuacji, gdy umowa w tym zakresie stosownych postanowień właściwym do rozstrzygnięcia sporu związanego z realizacją cywilnoprawnej umowy sprzedaży energii elektrycznej właściwy będzie sąd powszechny.

Urząd Regulacji Energetyki wskazał ponadto, iż zgodnie z § 40 ust. 2 rozporządzenia taryfowego okres rozliczeniowy nie powinien być dłuższy niż dwa miesiące, a w przypadku odbiorców zaliczanych do V grupy przyłączeniowej okres rozliczeniowy nie może być dłuższy niż rok. Natomiast zgodnie z ust. 3 tegoż paragrafu jeżeli okres rozliczeniowy jest dłuższy niż miesiąc, to w tym okresie mogą być pobierane opłaty za energię elektryczną w wysokości określonej na podstawie prognozowanego zużycia energii elektrycznej w tym okresie. Zatem w świetle obowiązujących przepisów brak jest podstaw do zakwestionowania możliwości określenia należności za energię elektryczną na podstawie prognozowanego jej zużycia w przypadku, gdy okres rozliczeniowy jest dłuższy niż miesiąc.

Obowiązujące w tej materii przepisy nie nakładają na przedsiębiorstwo energetyczne obowiązku dokonywania odczytów wskazań układów pomiarowo-rozliczeniowych w trakcie okresu rozliczeniowego.

Organ antymonopolowy zważył co następuje:

Praktyki monopolistyczne, których istotą jest nadużycie dominacji rynkowej (siły rynkowej), ujawniają się na rynku. Ustalenie rynku relewantnego (właściwego) jest zatem koniecznym warunkiem zastosowania przepisów ustawy antymonopolowej. Rynek relewantny to rynek istotny w konkretnej sprawie, a więc uwzględniający przedsiębiorcę, w stosunku do którego toczy się postępowanie.

Rynkiem relewantnym (właściwym) w przedmiotowej sprawie jest rynek dostaw

energii elektrycznej w obrębie działalności spółki STOEN S.A. w Warszawie. STOEN S.A. w Warszawie jest przedsiębiorstwem energetycznym, działającym w warunkach monopolu naturalnego. Jego siła rynkowa wynika z sieciowego charakteru świadczonych usług. Jest zatem faktem bezspornym, iż na lokalnym rynku dostarczania energii elektrycznej posiada pozycję monopolistyczną w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej. Stosownie do jego brzmienia przez pozycję monopolistyczną rozumie się pozycję przedsiębiorcy, polegającą na tym, że przedsiębiorca ten nie spotyka się z konkurencją na rynku krajowym lub lokalnym. Pozycja monopolistyczna stanowi kwalifikowaną formę pozycji dominującej.

Bezsporna w niniejszej sprawie jest kwestia, że stosowany przez spółkę STOEN S.A. w Warszawie wydłużony do sześciu miesięcy okres rozliczeniowy w obrocie energią elektryczną oraz stosowana w związku z tym metoda rozliczeń na podstawie prognozowanego zużycia energii elektrycznej w tym okresie i wnoszenia na poczet zużycia opłat zaliczkowych w odstępach dwumiesięcznych mieści się w ramach norm określonych obowiązującymi w tej materii przepisami prawa energetycznego.

Zgodnie z § 40 rozporządzenia taryfowego, rozliczeń w obrocie energią dokonuje się w okresach rozliczeniowych ustalonych w taryfie lub umowie sprzedaży energii elektrycznej. Okres rozliczeniowy nie może być dłuższy niż 2 miesiące, a dla odbiorców zaliczonych do V grupy przyłączeniowej (m. in. skarżący – Pan Waldemar Werkowski) dłuższy niż rok. W sytuacji, gdy okres rozliczeniowy jest dłuższy niż miesiąc w okresie tym mogą być pobierane opłaty za energię na podstawie jej prognozowanego zużycia w tym okresie.

Odrębną kwestią jest jednak, czy takie działanie zgodne jest z przepisami ustawy antymonopolowej. W kontekście przepisów tej ustawy mającej za swój cel w szczególności ochronę konkurencji i konsumentów na rynku, istotną skądinąd problematyką zgodności z prawem zachowań przedsiębiorcy (tu z prawem energetycznym) nie ma decydującego wpływu na uruchomienie jej mechanizmów. Nietrudno bowiem wyobrazić sobie sytuację, gdy działanie przedsiębiorcy formalnie zgodne z przepisami prawa ukierunkowane jest na nadużycie siły rynkowej i podpada sankcjom ustawy, jak i działanie formalnie bezprawne, jednak obojętne z punktu widzenia tej ustawy, gdyż nie wywołujące żadnych negatywnych konsekwencji na rynku w zakresie celów chronionych tą ustawą. Dla rozstrzygnięcia istotny jest wyłącznie skutek rynkowy działań uczestnika rynku (por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 7 czerwca 2000 r. sygn. akt XVII Ama 19/00). Reasumując, dla zastosowania przepisów ustawy antymonopolowej nie jest wymagane stwierdzenie bezprawności działania wykazanej na podstawie innych przepisów aniżeli przepisy ustawy antymonopolowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1999 r., sygn. akt I CKN 1152/97).

Organ antymonopolowy nie kwestionuje samej istoty stosowania systemu rozliczeń na podstawie prognozowanej wielkości zużycia energii elektrycznej. Stanowisko takie wyrażone zostało także w orzecznictwie Sądu Antymonopolowego, który stwierdził, iż co do samej zasady brak jest podstaw dla kwestionowania zasadności

rozliczenia dostaw energii elektrycznej według faktur przejściowych (zaliczkowych). Specyfika dostaw energii skutkuje rozliczeniami zakładającymi w pewnych okresach cyklu zaliczkowanie opłat przez odbiorcę i kredytowanie dostaw przez dostawcę, albowiem w całym cyklu rozliczeniowym nie występuje moment równoczesnej realizacji wzajemnych świadczeń (por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 7 czerwca 2000 r. sygn. akt XVII Ama 83/99). Podobne stanowisko w tej kwestii zajmuje też orzecznictwo Sadu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 1996 r. III CZP 86/96, OSP 1996, z. 12, poz. 154). System ten nie może być jednak wyraźnie korzystniejszy dla jednej ze stron umowy i umożliwiać jej osiągnięcie w związku z tym dodatkowych, nieuzasadnionych korzyści, lub przynajmniej umożliwiać ich osiągnięcie. Jednakże zgodnie z orzecznictwem należy dokonać całościowej analizy wszystkich okoliczności stosowania takiego systemu na tle konkretnej umowy, uwzględniając w szczególności takie elementy jak: okresy objęte zaliczkami, ich wielkość oraz terminy płatności. Dopiero w jej wyniku można ustalić, czy zaliczkowanie dostaw jest praktyką monopolistyczną, czy też normalnym zachowaniem rynkowym, uwzględniającym właściwość (naturę) łączącego strony stosunku prawnego. Kluczowe znaczenie ma ustalenie, czy i w jakim stopniu w przyjętym systemie występuje nierównowaga świadczeń i czy ma ona dla jednej ze stron niekorzystny charakter.

Art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej określa, iż praktykę monopolistyczną stanowi nadużywanie pozycji dominującej na rynku na skutek narzucania uciążliwych warunków umów, przynoszących przedsiębiorcy narzucającemu te warunki nieuzasadnione korzyści. Z powyższą praktyką mamy więc do czynienia w razie łącznego spełnienia trzech przesłanek:

1. uciążliwy charakter warunków umowy;
2. narzucanie tych warunków przez podmiot dominujący;
3. osiągnięcie nieuzasadnionych korzyści przez przedsiębiorcę.

Działania spółki STOEN S.A. wypełniają, w ocenie organu antymonopolowego, każdą z powyższych przesłanek.

Ad 1.

Za uciążliwy charakter umowy należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron umowy ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju (Ustawa antymonopolowa. Komentarz. Stanisław Gronowski. Wyd. C.H. BECK, Warszawa 1996, str. 135).

Przyjęty przez STOEN S.A. system prognozowanego zużycia stosowany w tak długim okresie rozliczeniowym, jakim jest okres sześciomiesięczny, przy zastosowaniu przyjętych rozwiązań szczegółowych w postaci doszacowywania zużycia energii na dzień zmiany ceny oraz na koniec danego okresu

rozliczeniowego, w sytuacji, gdy dzień ten nie jest dniem dokonania odczytu kontrolnego (co jak wynika z wyjaśnień STOEN S.A. jest regułą) przy uwzględnieniu średniodobowego zużycia energii w tym okresie - stanowi niewątpliwie uciążliwy dla odbiorców warunek umowy sprzedaży energii elektrycznej, o ciężarze przekraczającym przyjęty w stosunkach tego rodzaju. Dokonywanie rozliczeń za energię elektryczną w ramach tego systemu uniemożliwia odbiorcom indywidualnym uiszczanie opłat za energię, którą w danym okresie faktycznie zużyli. Odbiorcy wnoszą opłaty zaliczkowe na poczet takiego zużycia energii jakie przewiduje dla konkretnego z nich STOEN S.A., które może znacząco odbiegać od zużycia rzeczywistego. Ponadto, system ten uniemożliwia odbiorcom racjonalne i bieżące gospodarowanie energią elektryczną. Wskazać bowiem należy, iż w sytuacji mniejszego zużycia niż to zostało zaprognozowane (np. na skutek oszczędzania energii) skutki tego zostaną przez odbiorcę odczute dopiero w kolejnym sześciomiesięcznym okresie rozliczeniowym, w postaci nadpłaty zaliczonej na poczet pierwszej wpłaty zaliczkowej w tym okresie. Jak zatem wyraźnie widać będą one znacznie przesunięte w czasie. Uwzględniając jednocześnie zjawisko inflacji stwierdzić należy, iż odbiorcy mogą ponieść w takich wypadkach wymierne straty finansowe.

Ad 2.

Narzucanie uciążliwych warunków umowy musi mieć charakter przymusowy, wymuszony przez podmiot dominujący posiadaną siłą rynkową. W praktyce rodzą się wątpliwości, czy dany uciążliwy warunek jest narzucony kontrahentowi, czy też został dobrowolnie wynegocjowany w ramach swobody umów, w granicach określonych w art. 3531 k.c. Orzecznictwo kieruje się zasadą racjonalnego postępowania kontrahenta podmiotu dominującego.

Zasadą jest, iż odbiorca energii elektrycznej dąży do takiego sposobu rozliczania zużycia energii, który będzie korzystny dla niego w tym znaczeniu, że umożliwi mu regulowanie płatności za energię rzeczywiście przez niego użytą.

Przyjęcie przez odbiorców energii stosowanego w rozliczeniach systemu wymuszone zostało z wykorzystaniem posiadanej przez STOEN S.A. przewagi kontraktowej co wynika z istniejącej struktury rynku, na którym odbiorcy pozbawieni są możliwości zaopatrywania się w energię elektryczną z innych źródeł. Bezsporne jest bowiem, że na rynku lokalnym w Warszawie nikt, poza STOEN S.A., nie prowadzi działalności gospodarczej w zakresie dostaw energii elektrycznej za pośrednictwem sieci. Tym samym STOEN S.A. nie ma konkurenta, a zatem posiada monopolistyczną pozycję na rynku.

Podkreślenia wymaga w tym miejscu istotna okoliczność, iż szczegółowe zasady powyższego systemu nie są uregulowane w przepisach prawa energetycznego, które pozostawia przedsiębiorstwom energetycznym szeroki margines samodzielnego regulowania kwestii szczegółowych w tym zakresie. Zasad tych nie określa też stosowana przez STOEN S.A. umowa sprzedaży energii elektrycznej.

Kwestii tych nie reguluje także stosowana przez STOEN S.A. Taryfa dla energii elektrycznej, która w rozdziale 6 przedstawia zasady rozliczeń w obrocie energią elektryczną.

Zastosowanie mają tu zatem wewnętrzne uregulowania spółki oraz, jak podniósł STOEN S.A., wieloletnia, przyjęta w kontaktach z klientami praktyka. Należy jednak wyraźnie podkreślić, iż zwyczaj nie może kształtować w sposób wyłączny praw i obowiązków odbiorcy energii, w tak istotnej kwestii jaką niewątpliwie jest przyjęcie takich, czy innych zasad systemu rozliczeń za zużyta energią elektryczną. Klient powinien być już przy zawieraniu umowy, w jej treści jasno poinformowany o regułach rządzących tą kwestią. Niedopuszczalna jest sytuacja, aby konsumenci, z założenia słabsza strona umowy, dowiadywali się o powyższych kwestiach dopiero po zawarciu umowy.

Konsumenci, mając zapewnioną możliwość wyboru, nie skorzystaliby z pewnością z usług przedsiębiorcy, który narzuca im mniej korzystny system rozliczeń, uniemożliwiający dokonywanie bieżących wpłat za faktycznie zużyta energią elektryczną. W związku z tym w pełni uprawniony jest wniosek, iż zasady kwestionowanego systemu rozliczeń zostały im przez STOEN S.A. narzucone.

Ad 3.

Osiągane przez przedsiębiorcę stosującego praktykę monopolistyczną z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków mów narzuconych kontrahentowi. W relacjach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń uczestników umowy nieuzasadnione korzyści określają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Nieuzasadnione korzyści powinny być osiągane kosztem kontrahenta i pozostawać w normalnym związku przyczynowym z narzuconymi kontrahentowi uciążliwymi warunkami umowy (por. S. Gronowski „Ustawa Antymonopolowa. Komentarz.” C.H. BECK, Warszawa 1996, s. 135-136).

Źródło nieuzasadnionych korzyści STOEN S.A. tkwi w zwiększonych przychodach osiąganych z tytułu dostarczania energii elektrycznej od odbiorców indywidualnych, rozliczanych w oparciu o system prognozowanego zużycia energii elektrycznej w przyjętym sześciomiesięcznym okresie rozliczeniowym. Osiąganie przez STOEN S.A. nieuzasadnionych korzyści umożliwiające przyjęte w nim rozwiązania szczegółowe naruszające zasadę ekwiwalentności świadczeń stron.

Pierwszym z nich jest dokonywanie przez konsumentów przedpłat zaliczkowych na poczet prognozowanego bieżącego zużycia energii elektrycznej przed upływem okresu, na który określona ilość energii elektrycznej została zaprognozowana.

W ocenie organu antymonopolowego system dokonywania przedpłat zaliczkowych na poczet bieżącego zużycia energii elektrycznej w rozwiązaniu stosowanym przez STOEN S.A. jest niekorzystny dla konsumentów, a w konsekwencji może

przynosić spółce z tego tytułu nieuzasadnione korzyści.

Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie odbiorcy wnoszą zaliczkowe przedpłaty na poczet prognozowanego zużycia energii w okresach dwumiesięcznych. Wpłaty dokonywane są w trakcie drugiego miesiąca. Należy podkreślić, iż w tym miejscu może wystąpić kredytowanie dostawcy przez odbiorcę.

Rozważając powyższą kwestię na gruncie grupy odbiorców do których zalicza się m. in. skarżący Pan Waldemar Werkowski, która dokonuje wpłat do 10- ego dnia drugiego miesiąca powyższych okresów dwumiesięcznych wskazać należy, iż konsument zmuszony jest zapłacić za całkowitą ilość zaprognozowanej mu na ten okres energii pomimo, iż faktycznie mógł jej użyć znacznie mniej. Ponadto proporcjonalnie mniejsza ilość energii została także zaprognozowana przez samą spółkę. Nawet przy założeniu, że wpłata klienta fizycznie wpłynie do kasy spółki dopiero po kilku dniach i tak za część prognozowanego zużycia energii klient zapłaci z góry. Trudno sobie bowiem wyobrazić, aby przy zachowaniu przez odbiorcę przewidzianego terminu wpłaty opóźnienie wyniosło aż 20 dni. W praktyce mogą oczywiście wystąpić takie sytuacje, ale będą one miały wyłącznie incydentalny charakter, a poza tym mogą one wystąpić z przyczyn całkowicie niezależnych od odbiorcy.

Reasumując przyjęcie takiego systemu dokonywania wpłat w trakcie trwania okresu rozliczeniowego przynosić może STOEN S.A. nieuzasadnione korzyści w postaci uiszczenia przez odbiorcę ceny z niezużytą jeszcze przez niego energią elektryczną, a przynajmniej w ujęciu generalnym uzyskiwanie takich korzyści umożliwia.

Wskazać w tym miejscu należy na orzecznictwo Sądu Antymonopolowego, w którym podnoszone jest, iż sama możliwość uzyskania nieuzasadnionych korzyści nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu indywidualnej praktyki monopolistycznej z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej. Jak bowiem wynika z brzmienia art. 1 tej ustawy reguluje ona m. in. zasady i tryb przeciwdziałania praktykom monopolistycznym, jeżeli wywołują lub mogą wywołać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (por. w tej kwestii np. wyrok Sadu Antymonopolowego z dnia 20 listopada 2000 r., sygn. akt XVII Ama 1/00).

Należy również podkreślić, że tak długi okres rozliczeniowy jakim jest okres sześciomiesięczny wpływa niekorzystnie na przedstawione powyższe okoliczności, albowiem im dłuższy będzie okres rozliczeniowy tym większe mogą wystąpić rozbieżności pomiędzy zaprognozowanym, a rzeczywistym zużyciem energii elektrycznej, a w konsekwencji zwiększyć niekorzystne zjawisko kredytowania dostawcy przez odbiorcę.

Kolejną sytuacją umożliwiającą STOEN S.A. osiąganie nieuzasadnionych korzyści jest szacowanie zużycia energii elektrycznej na dzień zmiany ceny energii w trakcie trwania okresu rozliczeniowego oraz doszacowywanie zużycia energii elektrycznej na ostatni dzień okresu rozliczeniowego, w sytuacji, gdy dzień ten nie jest dniem dokonywania odczytu kontrolnego

Osiąganie przez STOEN S.A. nieuzasadnionych korzyści jest szczególnie widoczne na przykładzie oszacowywania zużycia energii na dzień zmiany ceny oraz na koniec okresu rozliczeniowego.

W swoich początkowych wyjaśnieniach STOEN S.A. podał, że przy oszacowywaniu zużycia energii elektrycznej na dzień zmiany ceny uwzględniany jest tzw. współczynnik sezonowości określający wielkość zużycia w poszczególnych dwumiesięcznych okresach każdego sześciomiesięcznego okresu rozliczeniowego. Później jednak nie podtrzymał swojego stanowiska w tej kwestii. Odnosząc powyższe do konkretnej sytuacji skarżącego tj. odbiorcy Pana Waldemara Werkowskiego stwierdzić należy na podstawie przeprowadzonych przez organ antymonopolowy wyliczeń, iż pominięcie współczynnika sezonowości przy szacowaniu zużytej przez niego energii od pierwszego dnia okresu rozliczeniowego do dnia zmiany ceny spowodowało, iż zmuszony on został do zapłacenia po nowych, wyższych cenach za większą ilość energii, niż by to wynikało z przyjętej przez STOEN S.A. prognozy na dany okres rozliczeniowy. W tym kontekście wątpliwości organu antymonopolowego budzi też sposób informowania przez STOEN S.A. konsumentów o zmianach taryfy, wyłącznie poprzez ogłoszenia w prasie codziennej (na marginesie należy wskazać, iż w niniejszej sprawie STOEN S.A. nie przedstawił dowodów, iż w związku ze zmianą w dniu 2 marca 1999 roku ceny energii elektrycznej ogłoszenia takie zamieszczał). Wprawdzie zmiany Taryfy ogłaszane są w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego, ogłaszana jest ona również w Biurach Obsługi Klientów STOEN S.A. oraz Biuletynie Branżowym Urzędu Regulacji Energetyki, nie jest to jednak wystarczające w ocenie organu antymonopolowego. Konsument powinien mieć możliwość bezpośredniego, indywidualnego oraz odpowiednio wcześniejszego poinformowania go o tak istotnej zmianie łączącego go z przedsiębiorstwem energetycznym stosunku umownego jaką niewątpliwie jest zmiana ceny energii. Szczególnie mocno należy to podkreślić w kontekście podnoszonego przez spółkę STOEN S.A. uprawnienia konsumenta do zgłoszenia stanu licznika pomiarowego na dzień wprowadzenia nowych stawek za energię elektryczną. Aby taka możliwość nie była iluzoryczna, konsument musi posiadać właśnie dokładną oraz odpowiednio wczesną informację o zmianie ceny energii.

Podobne skutki, jak przy zmianie ceny energii elektrycznej w trakcie okresu rozliczeniowego, zachodzą w przypadku doszacowania zużycia energii na koniec okresu rozliczeniowego w sytuacji, gdy dzień ten nie jest dniem dokonania odczytu kontrolnego, co jak podniósł STOEN S.A. jest w stosunkach z odbiorcami indywidualnymi regułą.

Również w takim przypadku nie jest uwzględniany tzw. „współczynnik sezonowości”. Ustalone w ten sposób zużycie energii elektrycznej w okresie od dnia dokonania odczytu kontrolnego do ostatniego dnia okresu rozliczeniowego odbiegać będzie od zużycia jakie by wynikało ze sporządzonej przez STOEN S.A. prognozy.

Zaznaczyć należy, że w każdej ze scharakteryzowanych powyżej sytuacji podstawą

dokonania szacunku jest średniodobowe zużycie energii w okresie początku danego okresu rozliczeniowego do dnia dokonywania odczytu kontrolnego.

Scharakteryzowane powyżej zasady doszacowywania zużycia energii elektrycznej w odniesieniu ich do długiego, sześciomiesięcznego okresu rozliczeniowego jeszcze bardziej pogłębiają, zdaniem organu antymonopolowego, i tak już występującą przy systemie prognozowania zużycia dysproporcją pomiędzy ustaloną na podstawie prognozy, a rzeczywistą ilością zużytej energii.

Uwzględniając fakt, iż przedstawione powyżej zasady systemu rozliczeń obowiązującego w STOEN S.A. stosowane są do wszystkich odbiorców indywidualnych zaliczanych do V grupy przyłączeniowej rozliczanych według grupy taryfowej G ewidentny jest fakt, iż opisany wyżej system rozliczeń co najmniej umożliwia osiągnięcie przez ww. spółkę nieuzasadnionych korzyści.

W związku z powyższym, w ocenie organu antymonopolowego ww. działania STOEN S.A. naruszają przepisy ustawy antymonopolowej, wypełniając dyspozycję art. 5 ust. 1 pkt 6 tej ustawy.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej w decyzjach wydanych na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy Prezes Urzędu może nałożyć karę pieniężną w wysokości do 100 % przychodu ukaranego przedsiębiorcy. Przychodem, w myśl art. 2 pkt 10 ustawy, jest 1/12 przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w roku podatkowym poprzedzającym rok wydania decyzji, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Kara pieniężna, o której jest mowa wyżej, zgodnie z art. 14 ust. 3 płatna jest z dochodu po opodatkowaniu lub z innej formy nadwyżki przychodów nad wydatkami, zmniejszonej o podatki.

W rozpatrywanej sprawie wyłania się dodatkowa kwestia „przejścia” prowadzonego postępowania na rok 2001, jego wszczęcie nastąpiło bowiem w 2000 roku. Zgodnie z art. 35 § 1 k.p.a. organy administracji publicznej obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki. Załatwienie spraw szczególnie skomplikowanych, a do takich należy zaliczyć antymonopolowe postępowanie administracyjne, powinno nastąpić stosownie do art. 35 § 3 k.p.a., nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania. Przedmiotowe postępowanie zostało wszczęte w 2000 roku, niemniej zostało przedłużone i kontynuowane w 2001 roku. Mając powyższe na uwadze oraz fakt, iż strona nie może ponosić ujemnych konsekwencji, że postępowanie trwało dłużej, gdy przedłużenia postępowania nie można wiązać z zawinionymi działaniami strony, Prezes Urzędu przyjął, iż wydając decyzję w przedmiotowej sprawie za podstawę obliczenia kary należy przyjąć przychód uzyskany przez STOEN S.A. w 1999 roku.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Sprawozdaniu o przychodach i kosztach za rok 1999, w roku tym STOEN S.A. osiągnął przychód w wysokości 1.076.481.400 zł. Zgodnie z powołanymi wyżej przepisami kara w wysokości maksymalnej wyniosłaby zatem 89.706.783,34 zł.

Wymierzając karę w kwocie 500.000 zł (jej wysokość to równowartość niecałe

0,56 % kary maksymalnej), organ antymonopolowy wziął pod uwagę fakt, iż przyjęte reguły rozliczeń w sprzedaży energii odbiorcom indywidualnym w gospodarstwach domowych w sposób oczywisty naruszają ich prawa, umożliwiając przy tym STOEN S.A. osiągnięcie wyszczególnionych wyżej nieuzasadnionych korzyści. W związku z powyższym wysokość kary powinna w odpowiednim stopniu zabezpieczać jej funkcję represyjną. Ponadto kara aby spełniła swoją funkcję, w tym wypadku prewencyjną, musi być dostatecznie odczuwalna.

W związku z powyższym, orzeka się jak w sentencji.

Karę należy wpłacić na konto:
NBP O/O Warszawa 10101010-7878-223-1

Od decyzji niniejszej służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji, za pośrednictwem niniejszej delegatury.

Otrzymuje:
STOEN S.A.
ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 41
00-347 Warszawa